

Ponències

Antoni Maria Badia i Margarit (Universitat de Barcelona)

Els Col·loquis de Català i la lingüística: balanç d'un quart de segle

1 Introducció

1.1 Limitació del treball: els objectius

La Junta de Govern de la nostra Associació (AILLC) jutjà convenient que, en aquest desè Col·loqui de Llengua i Literatura, hom procedís a avaluar l'aportació científica dels nou Col·loquis anteriors. S'entén, és clar, que no ens referim a les seccions de literatura, sinó a les de llengua i lingüística. Si no, la comesa no hauria recaigut sobre meu.

Abans d'entrar pròpiament en matèria, voldria precisar els objectius i les limitacions d'aquesta ponència. Aturem-nos, de moment, en les limitacions que la condicionen. Ja n'he insinuada una: la separació entre llengua i literatura. La qüestió és delicada, sobretot quan es tracta de temes en els quals conflueixen ambdós vessants, com són els d'història de la llengua. Sens dubte sorprèn que, del Col·loqui d'Andorra (1979), per exemple, jo hagi retingut les aportacions de Max Cahner i d'Antoni Comas, i, en canvi, hagi deixat de banda la de Giuseppe Tavani, quan totes tres incideixen en una mateixa època de crisi de la cultura catalana tota sencera. Aquest retret se'm podria fer en algunes ocasions. Com que tampoc no vull passar per irresponsable, m'apresso a dir que he resolt aquests casos després d'examinar l'actitud de l'autor (no sempre declarada explícitament) i el contingut temàtic predominant en el seu treball; a desgrat de les precaucions preses, alguna vegada em dec haver deixat dur per la intuïció. Fet i debatut, aspiro que les meves conclusions tindran més valor per les tendències generals que no pas per la suma de judicis concrets.

Pel que fa als objectius que persegueixo, diria que ací es tracta:

1. en primer lloc, de presentar la feina feta entre 1968 i 1991, que no és exagerat de titllar de considerable i que assajaré de classificar;
2. segonament, d'analitzar-la a la llum dels canvis operats en les diferents disciplines de la lingüística en el transcurs dels últims vint i tants anys (i entenent canvis com a progressos), i

3. per fi, d'examinar com hi hem respost les persones, tant pel valor de les nostres aportacions, com per les maneres amb què les hem exposades.

1.2 L'autor d'aquesta ponència i els Col·loquis

He alludit a les limitacions que condicionen aquesta ponència. Nogensmenys, les seves limitacions comencen amb la persona a qui hom ha demanat de preparar-la. Aquesta persona s'acostava a la cinquantena quan Georges Straka el temptà oferint-li la responsabilitat del primer Col·loqui (Estrasburg, abril de 1968), i ell caigué a la temptació. Ara es troba a la ratlla, encara no franquejada, dels setanta-cinc anys. De 1968 ençà, ha viscut amb la dèria de l'AILLC, que sempre ha tingut pel mitjà més apropiat per a consolidar els estudis de llengua i literatura catalanes, incorporar-hi noves fornades d'estudiosos i fer que tothom (joves i grans, nadius i forans) hi respiri el clima de la comunitat que els uns i els altres constituïm. En aquest sentit, hem fet molt de camí, gràcies a la dedicació dels Presidents i de la Junta de Govern de l'Associació i, sobretot, del Secretari Josep Massot i Muntaner, en qui tots vèiem una encarnació ideal dels anomenats «secretaris perpetus» de les Acadèmies. Ho dic ara que, amb sentiment de tots, ha hagut de deixar-ho. Espero que, atès el clima d'interès i de valoració de l'AILLC de què parlo, hi encaixarà bé aquesta ponència (aquesta o la que hauria estat desitjable i jo no he sabut realitzar), en la qual se'm demana de revisar la tasca duta a terme durant el quart de segle escolar. Una ponència, doncs, que no vacillo a qualificar d'atípica pel seu contingut i que, d'altra banda, com qualsevol balanç que es fa d'un organisme viu, ha d'incloure unes lliçons amb vista al futur de les nostres reunions.

Ben mirat, deu ésser la darrera avinentesa que se m'ofereix de prestar aquest servei a l'AILLC. Que els seus membres, i especialment les noves generacions, se'l prenguin com un missatge, no de signe paternalista, sinó de col·laboració d'un company que creu en les possibilitats que entre tots atresorem i que n'espera el màxim rendiment.

Potser encara hauria de dir uns mots sobre el paper de l'autor d'aquesta ponència en els Col·loquis de Català. Hi vaig ésser: 1) responsable principal del primer (Estrasburg 1968); 2) membre del Comitè Permanent dels Col·loquis de Català (1970-1973); 3) primer president de l'AILLC, arran de la seva constitució i de l'aprovació dels seus estatuts (Cambridge 1973), fins al subsegüent Col·loqui de Basilea (1973), i 4) hi sóc conseller, de 1985 ençà. Pel que fa a la selecció de col·laboradors i de temes, la meva intervenció fou

decisiva, amb l'ajut de Germà Colon, a Estrasburg (1968), i de cooperació amb la Junta de Govern, als Col·loquis d'Andorra (1979) i de Tolosa de Llenguadoc (1988), per raó d'ésser president del Comitè Organitzador d'ambdues reunions. Per fi, si mirem ara què ha aportat l'autor d'aquesta ponència als nostres Col·loquis, haig de dir que hi figura amb tres ponències o reports al d'Estrasburg (1968), una ponència al d'Amsterdam (1970) i sengles conferències als d'Andorra (1979) i de Tolosa (1988). No puc pas ocultar que des dels inicis hi sóc algú «de la casa».

1.3 Presentació i cronologia dels nou Col·loquis (1968-1991)

Abans d'acabar la introducció, sens dubte serà útil de presentar la llista dels Col·loquis precedents, amb indicacions sobre l'ordinal, el lloc i l'any de celebració, les abreviatures per a les referències internes i el nombre de contribucions científiques que cadascun conté. Tot això és el que figura al quadre adjunt, de consulta indispensable per a la lectura d'aquesta ponència.

Presentació del Col·loquis de l'AILLC

Núm.	Lloc	Any	Abreviatura	Contribucions
/	Estrasburg	1968	ES68	8
II	Amsterdam	1970	AM70	8
III	Cambridge	1973	CB73	10
IV	Basilea	1976	BS76	10
V	Andorra	1979	AN79	14
VI	Roma	1982	RO82	9
VII	Salou-Tarragona	1985	ST85	17
VIII	Tolosa de Llenguadoc	1988	TO88	19
IX	Alacant-Elx	1991	AE91	38
Total:				133

Observacions

1. La reunió d'Estrasburg (1968) manca de l'ordinal que li pertocaria (I), per tal com fou titulat simplement «Colloque sur la Linguistique Catalane», quan ningú no sabia si tindria continuació.
2. Totes les referències als autors que han col·laborat als diferents Col·loquis i als temes que aquests hi han exposat es faran ací per mitjà de les abreviatures consignades en aquest quadre.
3. D'una vegada per totes faig constar que els còmputos dels col·laboradors (que són 111) i els de llurs aportacions (que, com veiem, són 133) no coincideixen, perquè hi ha un bon nombre d'aquells que han estat molt generosos respecte a aquestes; una altra raó del decalatge, ara de signe oposat, és que hi ha un seguit de treballs presentats conjuntament per dues o més persones.

2 Evolució dels col·loquis

2.1 Justificació

La tasca de mesurar la contribució dels Col·loquis de Català a la lingüística topa amb dues dificultats importants:

1. llur evolució, tant en la qualitat de la tasca que s'hi ha dut a terme com en la quantitat dels qui hi han contribuït, i
2. els canvis que s'hi han produït en el concepte, l'organització i el funcionament.

Dic que es tracta de dificultats, a l'hora de fer-ne un balanç; tanmateix, m'apresso a beneir-les, per tal com són el millor testimoni de la vitalitat i dels progressos de les nostres reunions. Per això, abans de tractar de les persones que hi han col·laborat (núm. 3) i dels temes que aquestes persones hi han exposat (núm. 4), és forçós de fer-nos càrrec de la corba que descriuen els nou Col·loquis celebrats entre 1968 i 1991.

2.2 *Els Col·loquis en quatre etapes*

2.2.1 *Primera etapa*

La constitueix exclusivament el Col·loqui d'Estrasburg (ES68). Per cert, es tracta de l'única reunió de tota la sèrie que es mereix pròpiament el nom de «col·loqui» (per la concepció, pel tema, pel descabdellament de les sessions i pel nombre d'assistents). Les reunions ulteriors han mantingut aquest nom per respecte a la tradició originada a Estrasburg, però en realitat s'han convertit en veritables «congressos». Constà de vuit sessions de mitja jornada (ço és: tot el matí o tota la tarda), en cadascuna de les quals hi havia un especialista que hi presentava, durant una hora i mitja, una ponència o report sobre un tema general. La resta de la sessió era dedicada a la discussió (o «col·loqui») sobre el tema, durant una altra hora i mitja, per part dels assistents (una trentena llarga). Ho repeteixo: un col·loqui en el sentit més escaient del mot.

2.2.2 *Segona etapa*

Formada pels Col·loquis d'Amsterdam (AM70), Cambridge (CB73) i Basilea (BS76). Ja contingueren temes de llengua i de literatura, que hi han romàs com a característics de l'AILLC. Tots tres funcionaren a base de ponències encarregades pels organitzadors, els quals, en el de BS76, ja executaven els acords presos per la primera Junta de Govern de l'AILLC, elegida a Cambridge (1973), després d'ésser-ne aprovats els estatuts.

En aquesta segona etapa només excepcionalment foren admesos treballs no sol·licitats. Així, a CB73 fou llegida una comunicació breu de Jordi Rubió (que no entrava en els plans dels organitzadors i que aquests acceptaren de bon grat). De més a més, atès que a certs països sempre hi ha institucions que contribueixen a les despeses de professors que es desplacen a congressos (amb la condició que hom els accepti de presentar-hi una comunicació), aquesta situació es plantejà aviat a l'AILLC. En principi, això no plaïa gaire als organitzadors, perquè alterava el contingut previst per a la reunió (recordem que encara som a l'època dels Col·loquis de planificació exclusiva per part de la Junta de Govern de l'AILLC). A desgrat de tot, hom féu alguna concessió en aquest sentit.

2.2.3 Tercera etapa

És la dels Colloquis d'Andorra (AN79) i Roma (RO82). Hi queden consolidats els programes a base d'uns temes declarats com a propis de la reunió, sistema ja iniciat a Basilea (BS76). Això no vol dir que no s'hi faci alguna excepció, pràcticament sempre justificada.

Per raons diverses, augmenten les comunicacions ofertes de fora estant. La qüestió és posada a les mateixes assemblees reglamentàries de l'AILLC. Hom la hi planteja com una mena de reivindicació, no violenta, però cada vegada més insistent. Fins els que més s'hi oposen no deixen de reconèixer que aquesta obertura és el germen de l'expansió de l'AILLC i dels estudis que justament hom hi vol estimular.

2.2.4 Quarta etapa

Correspon als Colloquis de Salou-Tarragona (ST85), Tolosa de Llenguadoc (TO88) i Alacant-Elx (AE91). Hi resta generalitzat el doble aspecte de les contribucions científiques als Colloquis:

1. *conferències plenàries i ponències*, per invitació de la Junta de Govern, i
2. *comunicacions* lliurement presentades pels membres de l'AILLC, mentre s'adiguin al tema o als temes del Colloqui establerts per aquella.

Les comunicacions són acceptades, prèvia una selecció, més o menys efectiva, que realitza el Comitè Organitzador a la vista d'un resum d'un full, enviat pels autors dins un terme fixat.

2.3 Justificació dels temes

La mateixa evolució dels Colloquis que acabo de presentar dona raó de la mobilitat i de la renovació que els caracteritza. I això, tant pel que fa a la forma (els mateixos Colloquis) com pel que fa al contingut (les disciplines de la lingüística). Tots dos elements (forma i contingut) segueixen vies paral·leles. Els Colloquis eviten la repetició automàtica de col·laboradors i de col·laboracions (tot allunyant-se, doncs, de la inèrcia i de l'artificiositat) i així aconsegueixen de fer-se ressò de metodologies tot just estrenades a casa nostra o simplement inexistents el 1968. Al número 3 ens ocuparem dels temes que han estat objecte d'estudi entre 1968 (a Estrasburg) i 1991 (a Alacant).

2.4 Les llengües emprades

També en aquest terreny els Col·loquis han experimentat modificacions remarcables. Si a Estrasburg (1968) i a Amsterdam (1970), més allí que ací, l'ús lingüístic hi fou condicionat, a partir de 1973 (a Cambridge) l'espontaneïtat anà dibuixant *de facto* una veritable política lingüística que no trigà a generalitzar-se i que ha marcat la tònica dels Col·loquis dels darrers anys.

Com que aquesta qüestió no deixa d'ésser marginal respecte al tema de fons de la meua ponència, m'hi referiré breument. Amb el fi d'alleujar les sofrenes de la llengua malalta, Georges Straka, director del Centre de Linguistique et Philologie Romane de la Universitat d'Estrasburg i molt bon amic nostre, organitzà un Col·loqui sobre la lingüística catalana (1968), tot donant-nos carta blanca per a la selecció de temes i de persones. La reunió s'arranglerava amb una sèrie de col·loquis anteriors (dedicats a temes globals de la romanística o a la llengua francesa), i és de notar que el nostre era el primer que tractava d'una llengua romànica altra que el francès. En tant que activitat pròpia de l'administració del país veí, el Col·loqui es descabdellà en francès. Nogensmenys, malgrat que els catalanoparlants no hi érem la majoria, la força que representàvem es féu sentir, i aviat ens oferiren de fer en català una de les vuit exposicions. I així ho vaig fer jo mateix, amb la ponència de morfosintaxi. També fou inevitable que, en més d'una ocasió, el català prengué el lloc del francès com a llengua de debat. Això fou tot, i la veritat és que ja ens deixà molt satisfets. De totes maneres, el llibre d'actes del Col·loqui aparegué totalment en francès.

Per al segon Col·loqui (Amsterdam 1970), els organitzadors prepararen una combinació molt estudiada de tres llengües (català, castellà i francès), que hi tingueren les proporcions desitjades. Havent-ne estat retardada la publicació per diversos motius, les actes d'Amsterdam foren publicades en català, de manera que els textos originàriament redactats i exposats en castellà i en francès foren traduïts al català com a originals d'impremta.

Al Col·loqui de Cambridge (1973) només dues ponències no foren en català: una en castellà i una altra en francès. I encara, Emilio Alarcos, que l'havia feta en castellà, demanà que la hi traduïssim al català i en català sortí publicada a les actes.

A partir del Col·loqui de Basilea (1976), les actes del qual aparegueren íntegrament en català, aquesta n'ha estat la tònica: els Col·loquis es fan en català, però si hi ha un col·laborador no catalanoparlant que així ho sol·licita, la seva comunicació és exposada (i publicada) en castellà o en francès.

L'estadística ens diu que això no s'esdevé (BS76, RO82, AE91) o només passa amb una ponència o comunicació (AN79, ST85, TO88). S'hi ha de fer una excepció per a TO88, a les actes del qual figuren dos textos en occità, que, per cert, hi foren molt benvinguts.

No cal dir que estem molt agraïts als catalanòfils forasters per l'esforç que sovint els representa d'emprar la nostra llengua i perquè, obrant així, presten un important suport a la causa del català. Em plau de proclamar-ho en aquest Col·loqui, que se celebra fora del domini lingüístic català.

3 Els col·laboradors

3.1 S'obren perspectives de treball

De moment, permeteu-me de fer una insinuació. Aplicant els mètodes més elementals, no seria difícil de fer tot un estudi sociològic de les persones que han col·laborat als Col·loquis de Català entre 1968 i 1991. Pensem en algunes de les variables que podrien ésser preses en consideració: 1) l'edat d'aquestes persones; 2) llur pertinença (o no) als Països Catalans (i, en el cas de no pertànyer-hi, classificant-les per terres d'origen o de residència); 3) si han estat invitades a col·laborar (per la Junta de Govern de l'AILLC) o han presentat comunicacions espontàniament; 4) freqüència de llurs intervencions en els Col·loquis; 5) l'escola a què podem adscriure-les o la metodologia que conreen en el treball de recerca, etc.

És fàcil de veure que, combinant convenientment aquests factors, podríem arribar a conclusions del màxim interès. Com ja ho he dit, em limito a insinuar. En tot cas, la tasca es pot efectuar partint de les dades que es troben a les circulars i als volums d'actes dels Col·loquis.

En canvi, no renuncio a classificar tots aquests col·laboradors, prescindint de les variables anunciades (i altres que hi afegísim), en dues grans meitats: 1) els qui intervingueren en els treballs científics entre 1968 i 1982, i 2) els qui hi han intervingut de 1985 a 1991. Explicaré per què. A grans trets, entre RO82 i ST85 passa la frontera que separa els Col·loquis basats en ponències encarregades i els Col·loquis que, ultra aquesta mena de ponències, també acceptaren comunicacions de lliure presentació (cfr. 2.2). Tinc interès a comentar-ne les dades, sobretot per dues raons:

1. examinar si en algun moment la Junta de Govern actuà amb esperit de capelleta, invitant col·legues del seu entorn més immediat (i tornant a

invitar-los reiteradament), o se sentí empesa a ampliar-ne el cercle a mesura que se n'ampliava la temàtica, i

2. examinar fins a quin punt l'admissió de comunicacions de lliure presentació modificà la demografia dels col·laboradors, tot i mantenir-se una proporció dels que podríem anomenar arrelats, i no pas sense motiu.

Heus ací, doncs, el que veurem en això que segueix. Dividiré la primera meitat en tres grups (primer: ES68 i AM70); segon: CB73, i tercer: BS76, AN79 i RO82), mentre que la segona quedarà constituïda per un sol grup, que serà, per tant, el quart (ST85, TO88 i AE91).

3.2 Primer grup (ES68 i AM70)

Haig de reconèixer que els dos primers Col·loquis poden fer la impressió que tot ens ho fèiem «els de casa» (acompanyats pels «amics dels de casa»). Els noms de Ramon Aramon i Serra, Antoni Maria Badia i Margarit, Germà Colon i Joan Veny surten a Estrasburg i a Amsterdam (però el text que el primer d'ells exposà a Amsterdam restà sense publicar). En ambdós casos són quatre sobre vuit, és a dir: la meitat dels participants. I això, malgrat que, en rigor, l'organització d'AM70 no depenia de la d'ES68 (cfr. 4.3). Una tal constatació ens fa veure que probablement aquesta era la manera més natural de començar. Potser l'única. Hom partí d'un nucli d'estudiosos que forçosament s'havia de repetir, si volíem assegurar els primers passos de l'empresa. Que no hi havia cap afany de monopolitzar-la és palesat per CB73, organitzat en contacte directe amb el Comitè Permanent dels Col·loquis de Català (que constituïen Antoni Maria Badia i Margarit, Josep Maria Batista i Roca, Germà Colon i Felip Lorda i que, entre 1970 i 1973, preparà la fundació de l'AILLC). Amb això vull dir que Badia i Margarit i Colon estaven en estreta relació amb els organitzadors britànics. Doncs bé, malgrat aquests lligams, la llista de col·laboradors era totalment independent.

3.3 Segon grup (CB73)

Com ho acabo d'insinuar, el Col·loqui CB73 significà un canvi remarcable, espectacular i tot, si el comparem amb els seus precedents (ES68 i AM70). En efecte, CB73 era ple de noms nous: no hi repetia cap dels col·laboradors d'ES68 ni d'AM70. Qualsevol sospita d'especulació o d'acaparament al si de la naixent AILLC (i no sé de ningú que n'hagués ordit cap) s'hauria esvaït.

3.4 Tercer grup (BS76, AN79 i RO82)

El Colloqui BS76 continuà en la mateixa línia que l'anterior. Només s'hi repeteix un nom: el de Germà Colon (que ja hem trobat a ES68 i a AM70). La seva presència hi era triplement justificada: 1) pel tema del Colloqui (que era la lexicografia), 2) per la ciutat que n'era la seu (Basilea), i 3) per la feina que hi feia (presidia el Comitè Organitzador). Més que justificada: hi era obligada.

A partir d'AN79 s'acresqué la diversitat de les persones que col·laboraven als Colloquis. Es comprèn: ja a BS76 havia quedat pràcticament establert el principi d'assignar un tema (o més d'un) a cada Colloqui. A jutjar per les llistes que en resultaven, la Junta de Govern tenia en compte tres criteris, a l'hora d'escollir els autors de les ponències:

1. un, de generacional (grans i joves);
2. un altre, de geogràfic (de dins i de fora dels Països Catalans), i
3. el professional o temàtic (segons els temes fixats).

Atès que, al capdavant, tampoc no érem tants, sobretot aleshores, els qui ens dedicàvem a la tasca comuna, no és estrany que tornessin a sortir col·laboradors que ja ho havien estat en Colloquis anteriors, a mesura que el tractament dels temes proposats així ho anava exigint. Per això a AN79 reaparegueren els noms d'Antoni Maria Badia i Margarit (ja a ES68 i a AM70), Joaquim Rafel (ja a AM70) i Joan Veny (ja a ES68 i a AM70).

La situació es tornà a produir a RO82, on figuraven, entre d'altres, Josep M. Nadal (que ja era a CB76), Joan Solà (ja a ES68) i Francesc Vallverdú (ja a AN79).

Amb aquest tercer grup de col·laboradors s'acaba la primera meitat de les dues que he presentat abans (número 3.1). Tenint en compte que a ST85 es generalitza l'admissió de comunicacions de lliure presentació, pot ésser útil de fer un repàs del comportament (d'estrena o de repetició) de les persones que han fet aportacions als sis primers Colloquis (entre ES68 i RO82). Vegeu-lo a la Taula A de l'Apèndix. Hi trobareu els autors que hi tingueren més d'una intervenció, per ordre decreixent (i, en igualtat d'ocurrències, per ordre alfabètic d'autors).

Enfront les dades de la Taula A (on queda clar que vuit persones tingueren més d'una intervenció en el decurs dels sis primers Colloquis), la Taula B (també a l'Apèndix) conté la llista alfabètica dels qui només hi

intervingueren una vegada. Són en nombre de quaranta. A la dreta de cada nom indico el Col·loqui al qual col·laboraren. Assenyalo amb un asterisc els noms de les persones que tornarien a tenir un paper en algun dels tres darrers (ST85, TO88 i AE91).

Les taules A i B posen de manifest que entre 1968 i 1982 els 48 autors afectats es reparteixen entre: 1) vuit, amb més d'una intervenció, i 2) quaranta, amb una sola intervenció. Les tres persones que hi han exposat tres (o més) textos pertanyen al nucli d'ES68, del qual, a fi de comptes, sorgí l'AILLC.

3.5 Quart grup (ST85, TO88 i AE91)

Com he dit abans (número 3.1), aquest grup (que forma la segona gran meitat dels col·laboradors) és constituït pels qui han intervingut en els Col·loquis de 1985 a 1991; és a dir: quan hom pot participar-hi indistintament mitjançant: 1) conferències o ponències (per encàrrec de la Junta de Govern) o 2) comunicacions de lliure presentació (acceptades pel Comitè Organitzador). En aquests tres últims Col·loquis les aportacions personals han augmentat considerablement (sobretot a AE91).

De moment, podem examinar com s'han comportat les 48 persones (Taules A + B) que havien assegurat els continguts científics dels sis primers Col·loquis (d'ES68 a RO82) respecte als tres darrers (de ST85 a AE91). Ho faig veure a la Taula C (sempre a l'Apèndix). Hi figuren: 1) els noms de la Taula A (sense cap marca especial) i 2) els noms de la Taula B que duïen asterisc, els quals també apareixen marcats ací (i que hem vist que eren els qui reincidirien). (Naturalment, no hi figuren els qui ja no intervingueren als tres darrers Col·loquis).

En segon lloc, veurem els qui s'han estrenat col·laborant en els tres darrers Col·loquis (en un de sol, en dos o en tots tres). Es tracta de 63 persones, cosa que, només deu o quinze anys abans, ens hauria semblat inimaginable. Figuren, per ordre alfabètic, a la Taula D (Apèndix), amb indicació de les modalitats de llur col·laboració (apareixen marcats amb un asterisc els qui hi han intervingut més d'una vegada).

3.6 Càlcul global de col·laboradors als Col·loquis

Sens dubte m'he allargat massa parlant de les persones que han col·laborat als Col·loquis. Temo que, amb els meus esforços per seguir les trajectòries

personals, no hagi complicat la tasca del lector, sobretot si aquest volia veure coronades tantes disquisicions en un resum quantitatiu de les aportacions fetes. El càlcul no és difícil de fer. Es tracta de sumar els totals de les Taules A (col·laboradors d'una certa assiduitat entre ES68 i RO82) + B (els qui intervingueren amb una sola aportació als mateixos Col·loquis) + D (els qui s'hi han incorporat entre ST85 i AE91) (vegeu-ho a l'Apèndix). En canvi, hem de prescindir dels que consten a la Taula C (per tal com aquests col·laboradors, citats ara per a dir-nos-en que reiterarien llurs aportacions, ja han quedat inclosos en les Taules A i B). Així podem confeccionar, doncs, la llista definitiva de col·laboradors entre 1968 i 1991. És com segueix:

1. comptats a la Taula A 8
2. comptats a la Taula B 40
3. comptats a la Taula D 63

Total de col·laboradors: 111

Déu n'hi do. Per haver començat el 1968 (i, encara, amb un accés molt limitat a presentar-hi treballs durant uns quants anys), no ens podem pas queixar. Tinguem en compte, de més a més, que els *Estudis de llengua i literatura catalanes*, de la mateixa AILLC, han publicat 280 articles en els 19 volums apareguts entre 1968 i 1991 (exceptuant-ne els tres del *Repertori de catalanòfils* i un sobre el català a Europa i Amèrica).

4 Els temes

4.1 Assaig d'una classificació temàtica: la dialectologia

No és cosa fàcil d'agrupar d'una manera sistemàtica els 133 treballs presentats i discutits en els nou Col·loquis celebrats entre 1968 i 1991. La diversitat creixent en el nombre i la modificació constant en els enfocaments en són les principals responsables, i posen en perill una classificació detallada, que sigui vàlida i aplicable d'un cap a l'altre de la sèrie. Després de donar-hi moltes voltes, he optat per una distribució en sis conceptes genèrics, capaç d'absorbir matisos i diferències que, si no, m'haurien obligat a fer-la massa fragmentada. I, si tan fragmentada la presentàvem, ja de ben poc ens serviria per a extreure'n conclusions acceptables.

La classificació adoptada figura al quadre adjunt. Hi incorporo el nombre d'aportacions que, a parer meu, corresponen a cada grup.

Classificació temàtica de les aportacions als Col·loquis

Grups	Títols dels grups	Nombre
I	Història de la llengua	26
II	Lingüística diacrònica i dialectologia	36
III	Vocabulari i etimologia. Onomàstica	14
IV	Lingüística sincrònica i teoria gramatical	18
V	Sociolingüística i normativa	31
VI	Suggeriments de temes i de mètodes	8
Total:		133

Amb el fi d'orientar el lector sobre l'aplicació que m'he permès de fer d'aquesta classificació, la repeteixo, ara amb la menció dels continguts més importants que s'hi poden distingir, a la vista de les aportacions.

Grup I — *Història de la llengua*: Orígens — La llengua arcaica — Història — Problemàtica de les edicions de textos.

Grup II — *Lingüística diacrònica i dialectologia*: Gramàtica històrica (fonètica, morfologia, sintaxi) — Dialectologia i geografia lingüística.

Grup III — *Vocabulari i etimologia. Onomàstica*: Lexicologia — Lexicografia — Etimologia — Mots savis — Onomàstica.

Grup IV — *Lingüística sincrònica i teoria gramatical*: Descripció (fonètica i fonologia, morfologia, sintaxi) — Gramàtica contrastiva — Teoria gramatical — Generativisme.

Grup V — *Sociolingüística i normativa*: Aspectes d'ús — Llengües en contacte (i repercussió en l'estructura i en el funcionament) — Interferència — Política lingüística — Normativa — Ensenyament.

Grup VI — *Suggeriments de temes i de mètodes* (en els diversos camps esmentats).

Encara s'hi podrien afegir nous epígrafs, que retratarien més exactament els continguts de bon nombre d'aportacions. Sembla, però, que en principi els indicats basten per a identificar-les en els llocs corresponents. No sense dificultats, com ho veurem a continuació (número 4.2).

Ara bé, si l'atribució d'aquestes aportacions als sis grups només pot acomplir-se amb una relativa comoditat, la comesa es complica amb la de la dialectologia. Això s'ha d'explicar per la corba que han descrit els interessos d'aquesta disciplina dins el període dels nostres Col·loquis (en els seus mateixos conceptes, en els plans de recerca, en els mètodes, o davant els processos d'estandardització i de «desruralització», etc.). A propòsit de la dialectologia, hom ha pogut dir que una matèria diacrònica s'està convertint en una matèria sociolingüística. Si, en la classificació temàtica que acabo de presentar, llevàvem del grup II la vintena de treballs de dialectologia «clàssica» i els reuníem amb la dotzena dels que, ara al grup V, resulten de recerques sociolingüístiques fetes en zones dialectals, podríem constituir un nou grup, que anomenaríem «dialectologia» *tout court*. Diguem, de passada, que aquesta operació reduiria el nombre d'aportacions que ara hi tenen els grups II i V (que, amb 36 textos aquell, i 31, aquest, són els més nombrosos) i això es faria en benefici d'una major regularitat numèrica de tots els grups.

No ho faré. M'ha semblat més honest i més objectiu de respectar les intencions i la consciència dels autors d'aportacions, els quals, si haguessin estat interrogats sobre llur programa d'investigació mentre l'estaven realitzant, ens haurien confirmat que dialectologia i sociolingüística encara se sentien com dues maneres de treballar que no coincidien. Per aquesta raó, bé que ambdues tasques anessin acostant-se (en continguts i en mètodes), jutjo preferible de no precipitar les coses i tenir documentat, tal com ha estat percebut, un moment important, tant de la història de la lingüística (que plantejarem dins uns quants anys), com de la història dels Col·loquis de Català (que m'estic plantejant amb aquesta ponència). Tot això no treu que ara, posat a classificar, la feina no se'm faci delicada i difícil.

4.2 *Les dificultats de la classificació*

No: atribuir les 133 aportacions als sis grups de la classificació temàtica no és cosa fàcil. Àdhuc deixant de banda el cas de la dialectologia (que acabo de mencionar al número 4.1), molt sovint la tria provoca un seguit de vacil·lacions prèvies. Per exemple: un treball sobre llengua i poder al segle XVII o al segle XVIII tant podria anar al grup V (per llengües en contacte, o llengua dominant i llengua dominada) com al grup I (per història de la llengua). En cada cas ho he resolt de la manera que m'ha semblat més apropiada, procurant d'ésser conseqüent respecte a situacions semblants (i admetent que l'altra oportunitat en alternança també hauria estat admissible).

En això que segueix, inseriré prop d'una vintena de mostres de les vacil·lacions que se m'han presentat a l'hora de classificar aportacions. Curiosament, els treballs exposats als tres primers Col·loquis (ES68, AM70 i CB73) no m'han costat d'atribuir. Potser només el de Mariner (CB73): en el dubte, he acabat considerant-lo com un cas de fonologia vocàlica i atribuïnt-lo, per tant, al grup IV. Curiosament? Potser hauria hagut de dir «significativament». Els nostres Col·loquis comencen en una època de fronteres ben reconegudes entre les parcel·les de la lingüística, i els mateixos organitzadors, en el moment d'encarregar ponències, ja pensen sobretot en treballs ben delimitats. En canvi, a partir del Col·loqui de Basilea (BS76), aquelles fronteres van afeblint-se i els lingüistes comencen de familiaritzar-se amb terrenys i amb aspectes que abans, per més que fossin veïns, quedaven negligits.

A continuació selecciono, doncs, tres mostres de les meves vacil·lacions davant cada Col·loqui, a partir de BS76 i fins a AE91. Ultra el grup al qual he acabat atribuïnt cada treball, no deixo d'indicar el grup en alternança (que per fi he desestimat). Abreviatura: dst.

1. BS76: Eberenz: grup I (dst.: grup III); Quintana: grup II (dst.: grup III); Wheeler: grup IV (dst.: grup III).
2. AN79: Geijerstam: I (dst.: V); Miralles: I (dst.: V); Veny: III (dst.: II).
3. RO82: Blasco: II (dst.: IV); Nadal: I (dst.: V); Prats: I (dst.: III).
4. ST85: Colomina: II (dst.: I); Gulsoy: I (dst.: II); Recasens: II (dst.: V).
5. TO88: Gargallo: II (dst.: IV); Ginebra: I (dst.: V); Torrent: V (dst.: I).
6. AE91: Brumme: V (dst.: I); Colomina: III (dst.: I); Pradilla: V (dst.: II).

Tothom acceptarà, doncs, que la feina de classificar les aportacions dels Colloquis és plena de dificultats. Nogensmenys, penso que pot ésser útil d'arriscar-m'hi.

4.3 Encasellat dels treballs segons la classificació temàtica

Superant vacil·lacions com les esmentades, l'encasellat de les 133 aportacions científiques als nou Colloquis celebrats (1968 a 1991) queda tal com figura al quadre adjunt, que intitulo *Distibució dels treballs per grups temàtics*.

Distribució dels treballs per grups temàtics										
Grups de temes	ES 68	AM 70	CB 73	BS 76	AN 79	RO 82	ST 85	TO 88	AE 91	Totals
I Història de la llengua	1	/	/	3	5	5	2	6	4	26
II Lingüística diacrònica i dialectologia	1	3	3	1	2	1	12	3	10	36
III Vocabulari i etimologia. Onomàstica	2	/	/	4	3	/	/	3	2	14
IV Lingüística sincrònica i teoria gramatical	2	1	5	1	/	/	/	3	5	17
V Sociolingüística i normativa	2	2	/	/	4	3	1	4	15	31
VI Suggeriments de temes i de mètodes	/	2	2	1	/	/	2	/	2	9
Totals (rengles)	8	8	10	10	14	9	17	19	38	133

Molts comentaris podrien fer-s'hi. El més important seria el de la dialectologia (no repetiré el que n'he dit al número 4.1). Només afegiré que bon nombre dels dotze treballs del grup II (a ST85) i també un bon nombre dels quinze del grup V (a AE91) s'adrecen a un objectiu comú: l'anàlisi de fets dialectals, els quals, només separats per sis anys, encara s'arranglaren segons la metodologia tradicional (ST85) o ja fan els plantejaments d'una dialectologia sociolingüística (AE91). A la frontera entre totes dues maneres de treballar en dialectologia, jo hi posaria Recasens (ST85), que, per fi, he deixat al grup II.

Com dic, aquests dos grups són els més rics en aportacions (II: 36; V: 31). Àdhuc prescindint del doble caire de la dialectologia d'avui, el grup II és el més conreat tradicionalment per la lingüística romànica, i el grup V aplega preocupacions i plantejaments que els Col·loquis acolliren, quantitativament una mica al dessota d'aquell, del primer moment ençà (llengües en contacte, enquestes, política lingüística, etc.).

En ordre descendent, segueix el grup I. És natural. Amb el II forma un conjunt homogeni que reuneix els aspectes evolutius de la llengua (ara en la història externa, com abans en la gramàtica històrica), els quals —i ho torno a dir— eren els més habituals en la romanística, en iniciar-se els Col·loquis.

Després trobem el grup IV, que comprèn, entre d'altres, els treballs de teoria gramatical i de generativisme. No eren els més abundosos en el camp de la lingüística romànica, però s'han anat incorporant als nostres Col·loquis, especialment des de CB73 (que n'estimulà la dedicació) i en els dos darrers (TO88 i AE91), que semblen assenyalar-hi un ascens.

Pot fer estrany la relativa migradesa del grup III (vocabulari), quan es tracta d'un dels pilars efectius de la lingüística històrica, la qual, juntament amb I i amb II, arrodoneix el vessant historicista de la lingüística romànica. En bona part, la causa n'és que, davant una possible doble atribució (cfr. número 4.2), sovint he donat prioritat a un altre grup, quan, si hagués optat pel vocabulari, el grup III estaria més ben representat. Verifiquem, per exemple, quatre desestimacions de III (enfrent de les dues úniques ocasions en què III ha estat retingut). En aquest sentit, BS76 fou el Col·loqui amb un nombre més gran d'aportacions pertanyents en aquest grup.

Queda el grup VI. Hi he posat els «suggeriments de temes i de mètodes». Per la seva naturalesa, ja es comprèn que no podíem adscriure-hi una quantitat gaire elevada d'aportacions. I, encara, si aquestes hi atenyen el nombre de nou, és perquè hi incloc algunes mostres de maneres de treballar que més

aviat són —o eren, al moment d'ésser-hi formulades— poc habituals entre els socis de l'AILLC i, per tant, entre els assistents als seus Colloquis.

Reconec que, sense adonar-me'n, en aquest punt (que tot al més havia de contenir alguns comentaris a la meua proposta de classificació) he insinuat judicis sobre el contingut d'alguns Colloquis, una comesa que jo havia previst d'acomplir, d'una manera més sistemàtica, al número 4.4. Perdó per haver-m'hi anticipat; això no obstant, no n'esborro res, segur comestic que les consideracions precedents no faran sinó prepara'ne el terreny.

A partir d'ací distribueixo les 133 aportacions als Colloquis, tot encaellant-les en les divisions de la meua proposta de classificació. Les presento per grups, i, dins cada grup, per Colloquis.

4.3.1 Grup I: *Història de la llengua*

1) ES68: Aramon; 2) AM70: /; 3) CB73: /; 4) BS76: Bastardas — Eberenz — Soberanas; 5) AN79: Badia — Cahner — Comas — Geijerstam — Miralles; 6) RO82: Batllori — Casanova — Jorba — Nadal — Prats; 7) ST85: Gulsoy — Pascual; 8) TO88: Ciérbide — Conca / Salvador — Ginebra — Miralles — Neu-Altenheimer — Solà; 9) AE91: Cano — Garrido — Ponsoda — Rubiera. Total: 26 aportacions.

4.3.2 Grup II: *Lingüística diacrònica i dialectologia*

1) ES68: Veny; 2) AM70: Colon — Rafel — Veny; 3) CB73: Gulsoy — Rubió — Russell-Gebbett; 4) BS76: Quintana; 5) AN79: Bech — Rafel; 6) RO82: Blasco; 7) ST85: Casanova — Colomina — DeCesaris — Gargallo — Gimeno — Interlandi — Mariner — Martí — Massip — Rasico — Recasens — Veny; 8) TO88: Casanova — Costa — Gargallo; 9) AE91: Beltran / Monjo / Pérez — Casanova — Corbera — Gargallo — Lloret — Monjo — Palmada — Plaza — Sempere — Veny. Total: 36 aportacions.

4.3.3 Grup III: *Vocabulari i etimologia — Onomàstica*

1) ES68: Colon — Guiter; 2) AN70: /; 3) CB73: /; 4) BS76: Bruguera — Colon — Marquet — Moll (Francesc de Borja); 5) AN79: Cornagliotti — Frago — Veny; 6) RO82: /; 7) ST85: /; 8) TO88: Badia — Koppelberg — Murgades; 9) AE91: Colomina — Colon. Total: 14 aportacions.

4.3.4 Grup IV: *Lingüística sincrònica i teoria gramatical*

1) ES68: Badia I — Badia II; 2) AM70: Molho; 3) CB73: Alarcos — Mariner — Nadal — Palau — Roca-Pons; 4) BS76: Wheeler; 5) AN79: /; 6) RO82: /; 7) ST85: /; 8) TO88: Allières — Bartra — Martínez-Laínez / de la Torre; 9) AE91: Garcia-Izquierdo — Jiménez/Sancho — Pérez-Saldaña / Salvador — Saragossà — Todolí. Total: 17 aportacions.

4.3.5 Grup V: *Sociolingüística i normativa*

1) ES68: Badia III — Solà; 2) AM70: Badia — Haensch; 3) CB73: /; 4) BS76: /; 5) AN79: Grossmann — Moll (Aina) — Robinson — Vallverdú; 6) RO82: Lixfeld — Solà — Vallverdú; 7) ST85: Soberanas; 8) TO88: Jouanna — Kremnitz — Perera — Torrent; 9) AE91: Boix — Ballester / Piquer — Brumme — Cabré i Monné — Carreté — Escrivà — Leprêtre / Bañeres — Lorente — Martines — Mas — Pradilla — Querol — Sifre — Torrent — Turell / Pujadas. Total: 31 aportacions.

4.3.6 Grup VI: *Suggeriments de temes i de mètodes*

1) ES68: /; 2) AM70: Cerdà — Serrano; 3) CB73: Lleó / Mascaró — Lüdtke; 4) BS76: Metzeltin; 5) AN79: /; 6) RO82: /; 7) ST85: Lleó — Walsh; 8) TO88: /; 9) AE91: López-Garcia — Wheeler. Total: 9 aportacions.

4.4 *Balanç parcial de cada Col·loqui*

En això que segueix assajo de fer una caracterització monogràfica de cada Col·loqui celebrat, pel que fa als temes que hi foren objecte d'estudi. Les referències i els comentaris s'hi faran més minuciosos a mesura que ens acostarem als darrers Col·loquis, pel nombre de participants i per la diversitat i la riquesa dels temes.

4.4.1 *ES68*

La directriu del Col·loqui d'Estrasburg era clara: escollir uns quants temes generals, fer-ne l'estat de la qüestió i obrir-hi noves perspectives. Sens dubte no eren els temes més importants, però es comptaven entre els importants. S'hi notava l'esforç per sortir dels camps de treball més tradicionals dins la

lingüística romànica, i se n'hi afegia un altre, ja no pròpiament lingüístic, però sí íntimament condicionador de la vida de la llengua (Badia III).

Si el Colloqui tenia continuació un dia, hom podria triar entre: 1) reprendre aquests mateixos temes des de nous angles, o 2) debatre temes que ara havien hagut de romandre al marge.

Respecte als col·laboradors, el Colloqui s'havia nodrit dels cercles barcelonins *lato sensu* i de llurs relacions immediates (que no vol dir locals). Pel que fa als assistents, que hi eren per invitació, la reunió fou un aplec de catalans, de catalanòfils forans i de romanistes convocats pel Centre de Lingüística i Filologia Romànica de la Universitat d'Estrasburg. D'ací el caràcter netament francès de la reunió.

4.4.2 AM70

Els col·legues d'Amsterdam empengueren, per llur compte, la convocatòria i l'organització del que ja pogué ésser anomenat *segon* Colloqui.

S'hi feren sentir algunes novetats:

1. El contingut científic hi fou ampliat amb temes de literatura i, d'aleshores ençà, tots els Colloquis ho han estat «de llengua i literatura» (com «de llengua i literatura» s'anomena l'Associació Internacional que els convoca i organitza). D'acord amb el tema d'aquesta ponència, ací només ens referim als temes de lingüística.
2. Pluralitat de llengües. Els organitzadors hi estudiaren una dosificació de les ponències en català, en castellà i en francès (cfr. número 2.4).
3. El sistema de grans temes generals fou abandonat i hom encarregà una sèrie de ponències sobre temes monogràfics concrets (sense oblidar certs punts de vista nous en la tradició de la lingüística catalana).
4. Costa de veure-hi un criteri de conjunt. Un observador que estudiï el Colloqui de fora estant s'inclinarà a interpretar-ne la temàtica com una conseqüència de la selecció de persones invitades, les quals proposaren (i, de fet, decidiren) els continguts de llurs ponències.
5. Poca renovació en el quadre de col·laboradors: aproximadament la meitat d'ells havien participat a ES68 (com a autors de ponències o com a simples assistents). Els restants pertanyien als cercles universitaris de Barcelona o s'hi relacionaven (Haensch, Molho).
6. Hi era visible l'interès pels plantejaments de mètode.

4.4.3 CB73

El Col·loqui de Cambridge significà un canvi total de decoració i de personatges (cfr. 3.3). Canvi, també, en els temes tractats, els quals, però, no constitueixen una unitat de contingut ni giren a l'entorn d'una idea que els vertebrï, si doncs no és un afany per recollir i per fer conèixer noves metodologies.

Així, hi trobem sis ponències que denoten l'afany de què parlo; són orientades des de punts de vista nous dins la teoria gramatical, sobretot en la dimensió del generativisme, sense (o encara amb poca) tradició en la bibliografia lingüística catalana (recordem que mentrestant s'han escolat vint anys llargs, en els quals n'hem presenciat una expansió remarcable). Tres altres contribucions són de gramàtica històrica (Gulsoy, Rubió, Russell-Gebbett). Hi sobresurt, per la seva originalitat, una ponència de Mariner sobre les diferències fonemàtiques en les rimes de poesies i cançons. Nou de les deu aportacions al Col·loqui mostren una pregonera preocupació pels aspectes de mètode.

4.4.4 BS76

A Basilea aconseguírem de reunir, per primera vegada, un Col·loqui centrat en un sol tema general de llengua: la lexicografia. Àdhuc els temes que semblen apartar-se'n hi tenen relació, per tal com es refereixen a l'instrument (Soberanas), als precedents llunyans (Bastardas), al contingut semàntic (Metzeltin) o als mots compostos (Wheeler), i així es justifiquen pel tema general o ens hi fan retornar.

Cal subratllar-ne la conferència de Colon, típic treball de conjunt sobre la lexicografia catalana, crítica respecte a les deficiències, estimulant davant la feina que espera. La resta és constituïda per serioses aportacions de dades al tema general.

4.4.5 AN79

Els temes de les ponències i les comunicacions del Col·loqui d'Andorra desconcerten la persona que les consulta. És cert que hom havia fixat dos temes d'estudi: 1) els parlars pirinencs i 2) aspectes de sociolingüística. No és menys cert, però, que, per la raó que fos, aquest Col·loqui acabà essent molt mesclat, justament pel que fa als continguts.

Els parlars pirinencs hi foren tractats per Frago, Rafel i Veny (i, si pensem que el Pirineu és un sistema orogràfic que no s'acaba fins que arriba al mar, hi podem afegir la comunicació de Bech, la qual, però, ocupant-se de la parla dels mariners de Roses, correspondria més aviat a un epígraf de dialectologia, que no hi era previst).

El segon tema anunciat (la sociolingüística) fou objecte d'aportacions de Grossmann, Moll (Aina), Robinson i Vallverdú (i, segons com, també la de Miralles, la qual, però, a parer meu, caldria atribuir a la història de la llengua).

En efecte, bé que no hi era formalment reconegut, s'hi descabdellà un veritable tercer tema, amb les aportacions a la història de la llengua de Cahner, Comas, Geijerstam i, com dic, de Miralles (afegim-hi la conferència de Badia a la Seu d'Urgell).

Encara en recordaré la comunicació de Cornagliotti sobre lexicografia, veritable apèndix del Col·loqui anterior (BS76).

És clar que, en rigor, quatre textos d'aquest no reconegut tema d'història de la llengua haurien pogut passar per textos de sociolingüística. Això no fa sinó confirmar les dificultats de classificació a què m'he referit abans (número 4.2) i prenunciar la multiplicitat de continguts d'aquest Col·loqui i dels posteriors (RO82 a AE91), a diferència del monolitisme temàtic dels anteriors (ES68 a BS76).

4.4.6 RO82

El Col·loqui de Roma torna a ésser de contingut barrejat. De més a més, és un col·loqui de dades, i no de mètodes (llevat de Nadal) ni de plantejaments de qüestions (si no és per part de Solà).

Hi veig almenys quatre camps temàtics: 1) la història de la llengua (Casanova, Jorba, Nadal, Prats i, *ratione loci*, la conferència de Batllori); 2) la dialectologia (Blasco); 3) la sociolingüística (Lixfeld, Vallverdú) i 4) la normativa (Solà).

Respecte al treball de Blasco sobre l'alguerès, que abans he atribuït al grup II (per la dialectologia, cfr. número 4.3), remarquem que ja hi surt el terme «interferència» i que també hauria pogut figurar al grup V (per la sociolingüística).

4.4.7 ST85

Examinat segons diversos criteris, el Colloqui de Salou i Tarragona és molt important. N'esmento quatre, sens dubte els més significatius.

1. La quantitat de les aportacions. Aquestes experimenten un augment considerable. Si tenim en compte que la mitjana de treballs exposats en els sis primers Colloquis s'acosta a deu, hem de convenir que ST85 gairebé la dobla, amb les seves 17 ponències i comunicacions.
2. En relació amb el punt anterior, el Colloqui ST85 significa la generalització del sistema que combina ponències (encarregades) i comunicacions (de lliure presentació).
3. Les dificultats de classificació de les aportacions científiques s'acreixen, per tal com cada vegada són més nombrosos els treballs tributaris de més d'una metodologia. En la sèrie dels nostres Colloquis, a ST85 és on es planteja el canvi de rumb de la dialectologia (cfr. número 4.1); ja s'hi podia sentir a parlar, per exemple, de «variació».
4. Pel que fa a les seves aportacions, recordem que el tema general del Colloqui era la dialectologia. Aquesta hi consagra la unitat temàtica (pràcticament tot hi gira entorn d'aquesta disciplina) i ensems hi assegura una multiplicitat remarcable, per raó dels diferents enfocaments que hom pot donar a la dialectologia i per les relacions que, tot partint de la dialectologia, hom pot establir-hi des de parcelles que aparentment se n'allunyen força.

Ho veurem examinant les menes de treballs exposats i les metodologies emprades. Ho reduixo a les vuit característiques següents. — 1) El nombre. Llevat de Soberanas, tots els treballs es refereixen d'una manera o altra al tema (per tant: són 16 sobre el total de 17 aportacions). — 2) L'objectivitat, el balanç i la síntesi (Veny). — 3) Els contactes amb altres mètodes, com la teoria gramatical (Lleó) o la sociolingüística (Martí, Recasens). — 4) L'al·lusió als precedents històrics, amb la crítica (Pascual) als qui lliguen substrat i dialectologia, i amb l'assaig (Gulsoy) d'explicar aquesta al marge d'aquell. — 5) La proposta de revisar la divisió dialectal de la llengua (DeCesaris). — 6) La caracterització del tortosí (Gimeno), d'un aspecte de l'alguerès (Interlandi) i la compleció de dades referents al Camp de Tarragona (Mariner). — 7) L'examen d'algunes situacions interdialectals (Colomina, Massip) i interlingüístiques (Gargallo, Walsh). — 8) Per fi, dues aportacions a la gramàtica

històrica (Casanova, Rasico), que no deixen d'interferir-se en la dialectologia. Les aportacions alludides sumen 16 (encasellades, en la distribució dels treballs, entre els grups I, II i VI) i només resta, a part, la conferència de clausura (Soberanas). Realment, el Colloqui de Salou i Tarragona fou absolutament conseqüent amb el seu tema.

4.4.8 TO88

Per les evidents diferències dels continguts corresponents, en el Colloqui de Tolosa de Llenguadoc els dos temes proposats eren inconfusibles: 1) Occitània i els Països Catalans i 2) problemàtica de la Decadència. Àdhuc les aportacions que només podíem adscriure'ls-hi forçant una mica les coses, no deixaven d'acostar-s'hi, si més no per l'època (els de Miralles i de Murgades, tots dos sobre sengles llibres del període decadent).

Dins el primer tema, que encara no té tants conreadors com caldria, hom pogué tanmateix aplegar diversos treballs valuosos, que es dividien en dues orientacions: 1) una, lingüística, sobre gramàtica contrastiva (Allières), els vocabularis català i gascó comparats (Koppelberg), la mescla d'ambdues llengües (Costa) i l'itinerari d'una expressió adverbial (Gargallo), i 2) l'altra, lingüístico-cultural, sobre història de la llengua, la seva denominació i el seu prestigi (Ginebra), la relació amb el fet poètic (Jouanna), la codificació gramatical (Kremnitz) i llengua i ensenyament a la Vall d'Aran (Perera).

Dins el segon tema, o, almenys, referides a l'època, s'hi reuniren aportacions sobre la situació del català (Neu-Altenheimer, Torrent), les gramàtiques (Solà) i un text de l'època (Conca / Salvador).

Encara restaren fora dels temes anunciats diversos treballs, d'interès per a la història de la llengua (Ciérbide), la morfologia històrica (Casanova), descripció i teoria gramatical (Bartra, Martínez Laínez / de la Torre).

4.4.9 AE91

El Colloqui d'Alacant fou el més ric en aportacions científiques. Si ST85 i TO88 gairebé doblaven la mitjana de treballs presentats en els sis primers Colloquis (que s'acostava a deu), a AE91 aquesta xifra fou pràcticament quadruplicada (amb 38 ponències i comunicacions).

El tema general de llengua era la problemàtica del contacte de llengües en relació amb el castellà. Deixant de banda les aportacions que es referien a contactes lingüístics remots, del tipus d'àrab i mossàrab (Colon, Plaza,

Rubiera) o del castellà, aragonès i altres llengües (Ponsoda), la majoria de les restants estudiaven els resultats del contacte amb el castellà (Beltran / Monjo / Pérez, Cano, Carreté, Garrido, Martines, Mas, Torrent, Veny). No deixava de trobar-s'hi el contacte de sentit invers, en la mesura d'allò que el murcià rebé del català (Colomina, Sempere). Tampoc no hi mancava la projecció del tema en la història de la llengua (Brumme).

A AE91 el protagonisme de la dialectologia continuà en auge. S'hi presentà en dos vessants: l'un, en relació amb la cultura popular i l'altre, amb la sociolingüística. Quant al primer vessant, hi trobem l'article salat a Tàrbena (Monjo), interferències en alguerès (Corbera), la cultura material (Gargallo), una mostra de gramàtica contrastiva (Jiménez / Sancho) i la represa dels alacantinismes dels pescadors de Roses (per obra de Lloret, i matisant Bech-AN79). Pel que fa al vessant de la conjunció entre dialectologia i sociolingüística, AE91 ens presentà abundoses mostres de la nova cara de la dialectologia (cfr. número 4.1), tractada sovint sota el prisma de la interferència, i amb mètodes de la sociolingüística (Ballester / Piquer, Boix, Escrivà, Leprêtre / Bañeres, Palmada, Pradilla, Querol, Todolí, Turell / Pujadas). Hi formen un conjunt els aspectes gramaticals, ortogràfics i lèxics (Cabré, Lorente, Saragossà, Sifre).

Cal posar en relleu que a AE91 foren presentades comunicacions de les que anomeno «suggeriments» (cfr. 4.1 i 4.3) (López Garcia, Wheeler). No hi mancaren tampoc les inevitables contribucions fora del tema anunciat, bé que no desproveïdes d'interès (Casanova, Garcia Izquierdo, Pérez Saldanya/Salvador).

5 Les maneres de les aportacions

5.1 Tres tipus de col·laboració

D'una manera més o menys explícita, en el decurs dels nou Col·loquis fins ara celebrats, podem distingir-hi tres menes de col·laboracions: les *conferències*, les *ponències* i les *comunicacions*. La distinció no és —no hauria d'ésser—merament formal (de denominació o de durada), sinó efectiva en els continguts de les aportacions i en les actituds dels autors. No sempre ha estat així. En conseqüència, moltes vegades els objectius assenyalats per la Junta de Govern no han estat aconseguits. En la darrera part d'aquesta ponència, voldria fer unes consideracions sobre això que anomeno les maneres de les aportacions, una revisió sobre la interpretació que n'hem feta tots plegats en

la pràctica dels nostres Col·loquis i unes propostes que s'adrecen a millorar el descabdellament de les reunions i sobretot a obtenir-ne el major rendiment possible en l'avenir.

Encara que sembli superflu, potser val la pena de començar definint els tres tipus esmentats de col·laboració, tal com han anat madurant amb el temps, especialment a partir de ST85, que és quan resta generalitzat el règim de comunicacions de lliure presentació a iniciativa dels participants (cfr. número 2.2). D'altra banda, els tres tipus no difereixen gaire dels que són més habituals en congressos i reunions científiques. Són els que exposo a continuació.

1. *Conferències* (dites també conferències plenàries, perquè no coincideixen amb cap altre acte del Col·loqui i poden assistir-hi tots els participants). Són encarregades a un especialista, membre o no de l'AILLC, amb el fi de fer una exposició relacionada amb el tema general (o un dels temes) del Col·loqui. Sovint la conferència és d'accés públic. Naturalment, el conferenciant és escollit per la Junta de Govern, que també sol triar el títol de la seva exposició. Es tracta d'intervencions de durada de 45 minuts.
2. *Ponències*. La Junta de Govern les encarrega a especialistes que siguin bons coneixedors de la matèria (la qual s'articula dins el pla temàtic del Col·loqui). Les ponències asseguren la congruència dels temes anunciats. Encara que això depèn de la natura de cada tema, de les circumstàncies que el rodegen i del seu plantejament per part de l'autor, en principi hom preveu per a les ponències tant les exposicions monogràfiques (de recerca o crítica) com les de caràcter general (de síntesi o d'estat de la qüestió), segons els casos. Sovint ho prova el títol amb què se'n dona la primera informació (a les circulars del Col·loqui, per exemple), que retrata la idea de la Junta de Govern en proposar-les. La durada de les ponències, fixada en cada cas per la Junta de Govern, és inferior a la de les conferències i superior a la de les comunicacions. Són seguides de debat obert.
3. *Comunicacions*. Són contribucions sobre aspectes específics d'un terreny ja conegut o obrint-ne un de nou (unes dades concretes, la presentació d'un mètode, la matisació o rectificació d'un fet o d'una interpretació, la fixació de data d'un fenomen o d'una mostra, un nou argument en una discussió, una hipòtesi de treball, etc.), presentades a iniciativa dels membres de l'AILLC inscrits al Col·loqui, en principi dins el tema (o els temes) generals d'aquest. Són comunicacions la immensa majoria de

treballs llegits en congressos o publicats en les revistes científiques. La ciència va endavant per les investigacions que desemboquen en comunicacions o articles. Se'ls dona una durada inferior a les ponències, també fixada per la Junta de Govern i també són seguides de debat obert. Per raons òbvies, l'admissió de comunicacions depèn d'unes condicions (cronològiques, temàtiques, de contingut i d'extensió), així mateix establertes pels organitzadors.

La diferència entre una ponència i una comunicació no s'ha de mesurar per l'extensió (una comunicació seria una ponència curta i una ponència, una comunicació llarga, i no és així), ni per la categoria (una ponència seria, en aquest supòsit, més important que una comunicació, i tampoc no és així). Totes dues interpretacions serien errònies. Una comunicació, no per més breu, ha d'ésser menys important que una ponència. Ni a l'inrevés. La diferència entre tots dos tipus és de contingut i d'orientació. Dit d'una manera una mica matussera: la ponència presenta el conjunt que només és possible de concebre i de redactar si disposem de dades que només són fornides per les comunicacions.

Al fons de la qüestió retrobem els dos grans aspectes de la investigació científica: l'anàlisi i la síntesi. En aquest punt, m'haig de limitar a insinuar. No és difícil d'entreveure on ens podria dur d'aprofundir aquesta qüestió tan important.

Atès que un balanç sempre inclou una revisió de la matèria i dels procediments que en són objecte, voldria fixar-me un moment en certs aspectes pràctics. En els nostres Col·loquis, els invitats a redactar una ponència no reben, fins ara, cap orientació sobre això que anomeno les maneres de les aportacions. És cert que sovint el títol de la ponència (tal com és anunciat, per exemple, a les circulars) ja deixa entendre què n'esperava la Junta de Govern que l'encarrega. Però, si no és a través d'una conversa personal, l'autor de la ponència en desconeix la motivació i la intenció.

Resultat: l'autor de la ponència entén l'encàrrec segons la seva conveniència (pels seus interessos científics actuals, les seves possibilitats materials, les seves preferències, etc.). Sembla provar-ho que ell mateix sovint modifica el títol primitiu. Generalment ho fa restringint-ne l'abast temàtic: «Entorn de ...», «Consideracions sobre ...», «Aspectes de ...», etc., la qual cosa indica que es decanta decididament a tractar el tema des d'un angle monogràfic, potser reduït (i com més reduït, més aprofundit). Altres vegades substitueix simplement el títol anunciat per un altre, més apropiat al contingut que ell dona al seu treball. No és rar que, ja al Col·loqui, comenci la seva exposició amb

uns mots per a justificar el canvi operat. Fins i tot en alguna ocasió aquests mots surten publicats, formant part del text definitiu del treball. Etcètera.

Es tracta d'una qüestió extremament subtil. I seria injust de creure que una ponència hagi d'ésser per força un treball de síntesi i no pugui ésser una exposició aportadora de coneixements monogràfics i especialitzats. Hi ha d'haver de tot. El to i el contingut dependran, en cada cas, del tema, de la persona, de les circumstàncies. No ens hem de precipitar. Per això hi dedicaré una petita reflexió (al número 5.3). Però abans voldria subratllar una característica específica dels Col·loquis de l'AILLC.

5.2 Especificitat dels Col·loquis de l'AILLC

Durant molts anys, havia estat un lloc comú d'afirmar que el camp de les lletres catalanes (lingüística, filologia, literatura) era limitat pel que fa al nombre dels seus creadors. No era difícil de constatar-ho. No sols per tractar-se d'una cultura de base demogràfica reduïda, sinó per les circumstàncies del seu desenvolupament: en l'absència de llocs d'ensenyament i de recerca, molts que haurien pogut treballar-hi abandonaven i d'altres es passaven als rengles de les lletres castellanes, de manera que, per als uns i per als altres, el català era, tot al més, un simple afegitó. O ni això no era.

Bé que les coses ja havien començat de canviar, aquesta situació encara era pràcticament vigent en els primers Col·loquis de Català i en els inicis de l'AILLC. Les primeres llistes de socis contenien tants estrangers com nadius. Però el procés de modificació de les estructures culturals i educatives a casa nostra adquirí ben aviat un ritme molt viu i vers 1980 s'institucionalitzà amb una abundor de llocs docents (des de les universitats als altres centres d'ensenyament de tots els nivells). Conseqüència: avui l'AILLC ultrapassa els dos milers de socis i els seus Col·loquis han esdevingut congressos multitudinaris.

La majoria d'aquests nous professionals de la llengua i de la literatura tenen unes quantes característiques comunes:

1. per la data de llur incorporació, són gent jove;
2. conscients de la situació de la llengua, són interessats;
3. manifesten unes enormes ganes de col·laborar;
4. per raó de llur preparació (no sempre satisfactòria) i de les responsabilitats que els corresponen (sovint feixugues), tenen un gran afany de formar-se. I així com van fent experiències en la recerca, necessiten

millorar llurs coneixences tècniques. I s'inscriuen als Col·loquis per a aprendre-hi allò que no saben i per a consolidar-hi allò que no dominen. Només cal recordar com s'omplen les sales de les nostres reunions, les preguntes que es fan als autors de ponències i comunicacions, les inacabables converses de passadís i a les hores de lleure, etc.

Les consideracions que acabo de fer posen de manifest l'especificitat dels nostres Col·loquis: a diferència dels congressos en general, els Col·loquis de l'AILLC posseeixen un vessant enormement important, transcendental i tot: són una institució didàctica per a la major part dels qui els freqüenten.

5.3 Reflexió — Comentari d'alguns exemples

En relació amb les maneres de les aportacions als Col·loquis, voldria posar en comú una reflexió en el sentit de saber aprofitar al màxim aquesta institució que entre tots hem creat i mantenim, pensant sobretot en el seu caire pedagògic pel que fa a les noves generacions (com ho acabo de subratllar).

Fins ara la persona que rep l'encàrrec de presentar una ponència en un Col·loqui prepara l'exposició del que coneix del tema o del que ressurt de l'estat de les seves recerques. És a dir: hi treballa en funció de les seves possibilitats personals. Pensa menys en allò que caldria dir-ne o que els altres esperarien que en digués. Plantejada així la qüestió, no és estrany que la seva ponència acabi tenint una fesomia força diferent de la que potser la Junta de Govern havia prefigurat.

No és que jo ara vulgui atribuir-me funcions que no em corresponen. Però sé que em faig intèrpret d'una aspiració molt compartida, i no ho diria si no tingués raons per a dir-ho. M'adreço especialment als membres d'edat madura de l'AILLC, als quals demano d'acceptar que algú, encara més provecte que ells, els dediqui el fruit de les seves reflexions, sempre en benefici de l'empresa comuna: la llengua i la literatura catalanes. Anant, doncs, al gra: quan us demanin un tema per a un Col·loqui a vosaltres, persones grans (amb experiència docent i de recerca, i amb una bibliografia notable), potser seria convenient que, en establir el pla de la ponència, i per mica que el títol suggerit s'hi presti, us disposéssiu a preparar un treball de conjunt sobre la matèria, l'estat de la qüestió, la revisió dels mètodes en joc. Heus ací per què reivindico, almenys per a una part de les ponències dels Col·loquis, aquesta funció de síntesi d'una manera més preponderant que no fins ara.

Sé prou bé que el treball d'aportació erudita sobre aspectes monogràfics és més còmode i més fàcil de fer, més impulsor vers el progrés de la ciència, més gratificant per a la persona que el realitza i més rendible en les avaluacions sobre l'obra feta. I parlo per experiència. Per un altre costat, també sé igualment que el treball de síntesi sobre temes generals és més arriscat i més difícil de fer, més criticable pels mateixos que el faran servir, més dur per a la persona que el realitza i menys tingut en compte a l'hora de jutjar un currículum. I també parlo per experiència. És la diferència que hi ha entre una tesi doctoral i un tractat universitari. És cert que la ciència anirà endavant per aquella, però no és menys cert que els qui s'hi ensinistren tindran sort d'aquest. I si un dia fan que la ciència progressi amb una bona tesi, en gran part serà per haver assimilat els coneixements fonamentals amb les obres generals ben fetes.

Nogensmenys, ací no es tracta de sospesar quina de les dues menes de fer ciència és més meritòria o més útil. Hi ha també els temperaments i les vocacions de les persones i no ens hi hem de ficar. Però no hem d'oblidar que els millors treballs de síntesi han estat duts a terme per investigadors de primera línia.

En poques paraules. Crec que hem de mesurar les nostres responsabilitats, sobretot pensant en la funció pedagògica dels Colloquis, atents als centenars de companys joves —i no tan joves— que tenen els ulls fits en nosaltres, sempre pendents de què direm i de com ho direm, i tenint en compte que a molts els falten idees clares sobre temes importants (que nosaltres ja donem per resolt i per això ens fa peresa de parlar-ne).

A parer meu, en els nostres Colloquis és necessari:

1. que bon nombre de ponències siguin dedicades a qüestions generals i
2. que les exposin especialistes, triats justament entre els més reconeguts com a analistes experimentats.

6 Conclusions i propostes

No sé fins a quin punt aquest epíleg és necessari per arrodonir el tema i el contingut de la ponència. D'una manera natural se'n desprenen tant unes conclusions com unes propostes, i no deixa d'ésser superflu de formular-les. Amb tot, encara que només sigui per pagar el tribut a la tradició, no deixo d'incloure unes consideracions finals, a manera de colofó d'aquesta llarga ponència. Es pot afirmar, sense cofoismes, que la corba traçada pels nostres

Col·loquis entre 1968 i 1991 és francament ascendent: 1) en la quantitat (pel nombre de col·laboradors, 2) en la qualitat (pel to de llurs aportacions), 3) en la diversitat (per la varietat dels temes tractats) i 4) en la novetat (per les propostes metodològiques). He enumerat els quatre punts de vista en ordre decreixent de pes específic, des de l'espectacularitat del nombre de col·laboradors, sempre en augment, fins a la moderació en les qüestions de mètode presentades. Però tot ha contribuït a fer progressar els estudis de llengua catalana.

Pel que fa als col·laboradors, és reconfortant de constatar-ne l'acreixement i que l'ampliació es faci sobretot entre les generacions joves. Però seria en perjudici d'ells mateixos i de l'AILLC de fer-los concessions gratuïtes a l'hora d'avaluar llurs projectes de comunicacions. Si volem salvar un to elevat en els nostres treballs, cal que tothom sigui tractat amb exigència.

Els temes que han estat objecte d'estudi poden ésser classificats en dos grups: 1) els tradicionals de les disciplines de la lingüística romànica (en tots els quals són ben apreciables un esforç de millora i d'exigència i unes grans ganes de posar al dia els coneixements corresponents), i 2) els que signifiquen una obertura a temes nous i a mètodes també nous, amb la qual cosa el ventall de les matèries de llengua s'amplia en els productes i en la manera d'elaborar-los. Se'n desprèn que les consideracions anomenades pluridisciplinàries han anat guanyant terreny i la tasca conjunta dels Col·loquis ha atès un remarcable grau de maduresa.

L'AILLC i, en nom seu, la Junta de Govern, tenint en compte la situació que acabo de descriure, potser hauria d'establir uns plans plurianuals de política temàtica per als Col·loquis, en els quals pesés decididament tot el que significa adopció de punts de vista nous, obertura als mètodes que ja frueixen de prestigi reconegut i la incorporació de persones que hi tenen quelcom a dir que encara no ens hàgim dit nosaltres mateixos.

Per fi, atès el caràcter específicament pedagògic i didàctic dels Col·loquis de l'AILLC, caldria:

1. que no manqués a cap de les nostres reunions alguna ponència dedicada a temes de caràcter general, o fins i tot elemental, per a satisfer una necessitat greu de molts membres pertanyents a les noves generacions, i
2. que aquestes ponències fossin encarregades a destacats especialistes amb experiència docent i investigadora, capaços de posar-se, en la forma, al nivell dels qui rebrien la lliçó, però també d'exigir-se, en el contingut, la formulació científica més impecable.

Apèndixs

Taula A: Comportament (d'estrena i repetició) entre ES68 i RO82

Badia:	3 pon. (ES68) + 1 pon. (AM70) + 1 confer. (TO68) =	5
Colon:	1 pon. (ES68) + 1 pon. (AM70) + 1 confer. (BS76) =	3
Veny:	1 pon. (ES68) + 1 pon. (Am70) + 1 pon. (AN79) =	3
Aramon:	1 pon. (ES68) + 1 pon. (AM70) (no publ.) =	2
Nadal:	1 pon. (CB73) + 1 pon. (RO82) =	2
Rafel:	1 pon. (AM70) + 1 pon. (AN79) =	2
Solà:	1 pon. (ES68) + 1 pon. (RO82) =	2
Vallverdú:	1 pon. (AN79) + 1 pon. (RO82) =	2

Taula B: Col·laboradors d'una sola intervenció entre ES68 i RO82

Alarcos: CB73	*Lleó: CB73
Bastardas: BS76	Lüdtke: CB73
Batllori: RO82	*Mariner: CB73
Bech: AN79	Marquet: BS76
Blasco: RO82	Mascaró: CB73
Bruguera: BS76	Metzeltin: BS76
Cahner: AN79	*Miralles: AN79
*Casanova: RO82	Molho: AM70
Cerdà: AM70	Moll (Aina): AN79
Comas: AN79	Moll (Francesc de Borja): BS76
Cornagliotti: AN79	Palau: CB73
Eberenz: BS76	Prats: RO82
Frago: AN79	Quintana: BS76
Geijerstam: AN79	Robinson: AN79
Grossmann: AN79	Roca-Pons: CB73
Guter: ES68	Rubió: CB73
*Gulsoy: CB73	Russell Gebbett: CB73
Haensch: AM70	Serrano: AM70
Jorba: RO82	*Soberanas: BS76
Lixfeld: RO82	*Wheeler: BS76

Taula C: Col·laboradors de A + B que repetirien entre ST85 i AE91

Badia i Margarit: TO88	*Miralles: TO88
*Casanova: ST85, TO88, AE91	*Soberanas: ST85
Colon: AE91	Solà: TO88
*Gulsoy: ST85, AE91 (no publ.)	Veny: ST85, AE91
*Lleó: ST85	*Wheeler: AE91
*Mariner: ST85	

Taula D: Col·laboradors que s'han estrenat a ST85, TO88 o AE91

Allières: TO88	Martines: AE91
Ballester: AE91	Martínez Lainez: TO88
Bañeres: AE91	Mas: AE91
Bartra: TO88	Massip: ST85
Beltran: AE91	*Monjo: AE91 (2 vegades)
Boix: AE91	Murgades: TO88
Brumme: AE91	Neu-Altenheimer: TO88
Cabré i Monné: AE91	Palmada: AE91
Cano: AE91	Pascual: ST85
Carreté: AE91	Perera: TO88
Cièrbide: TO88	Pérez: AE91
*Colomina: ST85, AE91	Pérez-Saldanya: AE91
Conca: TO88	Piquer: AE91
Corbera: AE91	Plaza: AE91
Costa: TO88	Ponsoda: AE91
DeCesaris: ST85	Pradilla: AE91
Escrivà: AE91	Pujadas: AE91
Garcia: AE91	Querol: AE91
*Gargallo: ST85, TO88, AE91	Rasico: ST85
Garrido: AE91	Recasens: ST85
Gimeno i Betí: ST85	Rubiera: AE91
Ginebra: TO88	*Salvador: TO88, AE91
Interlandi: ST85	Sancho: AE91
Jiménez: AE91	Saragossà: AE91
Jouanna: TO88	Semper: AE91
Koppelberg: TO88	Sifre: AE91
Kremnitz: TO88	Todolí: AE91
Leprêtre: AE91	Torre, de la: TO88
Lloret: AE91	*Torrent: TO88, AE91
López Garcia Molins: AE91	Turell: AE91
Lorente: AE91	Walsh: ST85
Martí: ST85	

